

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Lenky Matyášové, Ph.D. a soudců JUDr. Jakuba Camrdy, Ph.D. a JUDr. Ludmily Valentové v právní věci žalobkyně: **G. M. G.,** zastoupená JUDr. Miluší Dvořákovou, advokátkou se sídlem Sladovnická 16, Bruntál, proti žalované: **Vězeňská služba České republiky, Věznice a ústav pro výkon zabezpečovací detence Opava,** se sídlem Krnovská 68, Opava, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 4. 8. 2011, č. j. 22 A 169/2011 - 14,

takto:

I. Kasační stížnost se zamítá.

II. Žalované se náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti nepřiznává.

III. Odměna a náhrada hotových výdajů advokátky JUDr. Miluše Dvořákové se určuje částkou 14 588 Kč. Tato částka bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do šedesáti dnů od právní moci tohoto rozhodnutí.

Odůvodnění:

Dne 7. 7. 2011 byl Krajskému soudu v Ostravě doručen návrh žalobkyně označený jako *„Správní žaloba proti rozhodnutí zástupce vedoucího odd. výkonu trestu, npor. Mgr. K. B., nepovolit a neumožnit samostudium hebrejštiny a jidiš v rámci programu zacházení ze dne 1. 7. 2011“*.

Ve svém podání žalobkyně uvedla, že dne 1. 7. 2011 požádala speciální pedagožku Věznice Opava o změnu programu zacházení; žalobkyně měla zájem se v rámci samostudia zdokonalit v hebrejštině a jidiš. Speciální pedagožka měla s touto změnou souhlasit,

ale po konzultaci ji nepovolil její přímý nadřízený Mgr. B. Žalobkyně se domnívala, že tento postup je v rozporu s čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, neboť zásadou spravedlivého procesu je, že ve skutkově totožných věcech má být rozhodnuto shodně – ostatním odsouzeným přitom totéž povolováno je. Ačkoli uznává, že na dané samostudium není právní nárok, neznamená to, že by rozhodování žalované záviselo na její libovůli. Daný krok považovala žalobkyně za antisemitský a rasistický, je etnicky Židovkou a má zájem se zdokonalit v jazycích vlastních jejímu národu. Porušen byl zároveň § 34 odst. 1 zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů (dále jen „zákon o výkonu trestu odnětí svobody"), dle kterého má žalobkyně právo se účastnit dalších forem vzdělávání, které jí umožní získat a zvyšovat si kvalifikaci. Samostudium by údajně probíhalo „*ve spolupráci s Židovskou agenturou v ČR*". Žalobkyně konstatovala, že proti rozhodnutí správního orgánu je osoba, jíž se takové rozhodnutí dotýká, oprávněna podat žalobu podle § 65 a násl. zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s."). Žalobkyně zároveň navrhla, aby ji soud osvobodil od soudních poplatků a aby jí ustanovil zástupce z řad advokátů. Avizovala žalobu doplnit prostřednictvím ustanoveného advokáta.

Krajský soud v Ostravě uvedené podání žalobkyně posoudil jako „*žalobu proti rozhodnutí zástupce vedoucího oddělení výkonu trestu ze dne 1. 7. 2011, nepovolit a neumožnit žalobkyni samostudium hebrejštiny a jidiš*", přičemž tuto žalobu prvním výrokem usnesení ze dne 4. 8. 2011, č. j. 22 A 169/2011 - 14, odmítl. Druhým výrokem pak zamítl návrh žalobkyně na osvobození od soudních poplatků a na ustanovení zástupce z řad advokátů.

V odůvodnění usnesení krajský soud uvedl (s odvoláním se na závěry usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 30. 11. 2006, č. j. 57 Ca 166/2006 - 14, publikované pod č. 1144/2007 Sb. NSS), že napadený výsledek činnosti žalované není rozhodnutím ve smyslu § 65 odst. 1 s. ř. s. Rozhodnutím ve smyslu uvedeného ustanovení lze rozumět jen takové akty orgánů veřejné moci, jež jsou výsledkem příslušného, často formalizovaného řízení a s jejichž vydáním spojuje vznik, změnu, zrušení či závazné určení práva a povinnosti některý z obecně závazných právních předpisů České republiky. Od takových rozhodnutí je však třeba odlišovat jiné faktické pokyny či donucení a další výsledky činnosti orgánů veřejné moci, které však rozhodnutími ve smyslu § 65 odst. 1 s. ř. s. nejsou. Krajský soud dospěl k závěru, že o takový případ se jedná i v posuzované věci, a proto žalobu podle § 46 odst. 1 písm. d) s. ř. s. odmítl jako nepřípustnou, neboť směřovala proti úkonu žalované, který je dle § 70 písm. a) s. ř. s. ze soudního přezkoumání vyloučen, neboť není rozhodnutím ve smyslu § 65 odst. 1 s. ř. s. K návrhu žalobkyně na osvobození od soudních poplatků a na ustanovení zástupce z řad advokátů krajský soud uvedl, že vzhledem k uvedeným důvodům pro odmítnutí žaloby tento návrh zjevně nemohl být úspěšný. Žalobkyně tedy dle krajského soudu nenaplnila předpoklady pro osvobození od soudních poplatků podle § 36 odst. 3 s. ř. s.; jednou ze zákonných podmínek pro ustanovení zástupce soudem pak je v souladu s § 35 odst. 8 s. ř. s. to, že u navrhovatele jsou předpoklady, aby byl osvobozen od soudních poplatků.

Uvedené usnesení krajského soudu napadla žalobkyně (stěžovatelka) kasační stížností. Stěžovatelka obecně namítá, že usnesení krajského soudu, jímž odmítl její žalobu proti žalované, je nezákonné ve smyslu § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s., neboť žalobou

napadené „rozhodnutí“ nepovolit a neumožnit samostudium hebrejštiny a jidiš je rozhodnutím ve smyslu § 65 odst. 1 s. ř. s. a je přezkoumatelné ve správním soudnictví.

K návrhu stěžovatelky Krajský soud v Ostravě usnesením ze dne 30. 9. 2011, č. j. 22 A 169/2011 - 26, stěžovatelku osvobodil od soudních poplatků a ustanovil jejím zástupcem JUDr. Miluši Dvořákovou, advokátku.

Podáním doručeným krajskému soudu dne 21. 11. 2011 ustanovená zástupkyně jménem stěžovatelky doplnila kasační stížnost. V doplnění kasační stížnosti uvedla, že usnesení krajského soudu je nezákonné z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. Rozhodnutím žalované přitom došlo k zásahu do jejích práv zaručených čl. 3 odst. 1 a 3 a čl. 33 odst. 1 a 2 Listiny. Nezařazení požadovaného samostudia do programu zacházení vedlo taktéž k porušení § 34 odst. 1 zákona o výkonu trestu odnětí svobody.

V doplnění kasační stížnosti byla stěžovatelka též toho názoru, že vyloučením rozhodnutí žalované ze soudního přezkumu došlo k zásahu do práv garantovaných čl. 36 odst. 1 a 2 a čl. 38 odst. 1 a 2 Listiny, neboť předmětný zásah do její osobnostní sféry zůstává bez možnosti soudní kontroly. V případě stěžovatelky se také má jednat o jinou věc, než která byla řešena v usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 30. 11. 2006, č. j. 57 Ca 166/2006 - 14, publikovaném pod č. 1144/2007 Sb. NSS. Stěžovatelka konečně uvedla, že žalovaná v dané věci rozhodovala o jejím právu v oblasti veřejné správy, přičemž krajský soud následně porušil i § 250c odst. 1 a 2 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále jen o. s. ř.), když si od žalované nevyžádal potřebné podklady a vyjádření k věci.

Na základě substituční plné moci kasační stížnost jménem stěžovatelky dále doplnil podáním doručeným krajskému soudu dne 30. 12. 2011 také JUDr. Mario Hartmann, advokát. Nezákonnost napadeného usnesení krajského soudu spatřoval v důvodech uvedených v § 103 odst. 1 písm. a), b), d) a e) s. ř. s. Blíže nespecifikované rozhodnutí č. j. VS 15/2011-101 s odkazem na judikaturu Nejvyššího správního soudu označil za rozhodnutí dle § 65 odst. 1 s. ř. s., neboť zasahuje do právní sféry stěžovatelky. Krajský soud také měl svým rozhodnutím porušit právo stěžovatelky na spravedlivý proces., jakož i právo na soudní přezkum rozhodnutí správního orgánu ve smyslu čl. 36 odst. 2 Listiny. Nedostatek odůvodnění napadeného usnesení má být taktéž v rozporu s judikaturou Ústavního soudu. Konečně doplnění kasační stížnosti odkazuje na přiložený rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 22. 12. 2010, sp. zn. 57 A 5/2010, v němž jmenovaný soud považoval rozhodnutí ředitele věznice Ostrov o nezahlazení kázeňského trestu za rozhodnutí ve smyslu § 65 odst. 1 s. ř. s. Stěžovatelka upozorňuje i na nález Ústavního soudu ze dne 29. 9. 2010, sp. zn. Pl. ÚS 32/08, jímž Ústavní soud zrušil § 76 odst. 6 zákona o výkonu trestu odnětí svobody, který stanovil výluku ze soudního přezkumu u rozhodnutí vydaných v kázeňském řízení.

Žalovaná se ke kasační stížnosti vyjádřila podáním ze dne 28. 2. 2012, doručeným Nejvyššímu správnímu soudu dne 1. 3. 2012, v němž soudu sděluje, že v dané věci nebyl vydán žádný správní akt. Ze stanoviska zástupce vedoucího oddělení výkonu trestu ze dne 25. 8. 2011, zpracovaného pro účely šetření veřejného ochránce práv pod č. j. VS 19/2011-32/Prev/100, má vyplývat, že v oblasti vzdělávacích a zájmových aktivit opavská věznice samostudium hebrejštiny a jidiš nenabízí (předmětné stanovisko žalovaná přiložila ke

svému vyjádření). Nedisponuje totiž dostatečně erudovanými pracovníky, kteří by mohli toto vzdělávání vést a objektivně hodnotit jeho plnění v rámci programu zacházení. Stěžovatelce bylo sděleno, že ji v samostudiu v osobním volnu nebude nikdo omezovat a bylo jí povoleno si zajistit potřebnou literaturu a CD nosiče s tím, že jí bude potřebný přehrávač ke studiu zapůjčen.

Nejvyšší správní soud nejprve přezkoumal formální náležitosti kasační stížnosti a shledal, že kasační stížnost je podána včas, neboť byla podána ve lhůtě dvou týdnů od doručení napadeného usnesení (§ 106 odst. 2 s. ř. s.), je podána osobou oprávněnou, neboť stěžovatelka byla účastníkem řízení, z něhož napadené usnesení vzešlo (§ 102 s. ř. s.), a je zastoupena advokátem (§ 105 odst. 2 s. ř. s.).

Posléze Nejvyšší správní soud posoudil kasační stížnost v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů, přičemž zkoumal, zda napadené rozhodnutí krajského soudu netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.), a dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

Nejvyšší správní soud předesílá, že v posuzovaném případě stěžovatelka kasační stížností napadla usnesení krajského soudu o odmítnutí návrhu. Takovou kasační stížnost lze opřít pouze o důvody nezákonnosti tohoto rozhodnutí dle § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s. [viz např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 4. 2005, č. j. 3 Azs 33/2004 - 98, publikovaný pod č. 625/2005 Sb. NSS]. Pod tento důvod spadá i případ, kdy vada řízení před soudem měla nebo mohla mít za následek vydání nezákonného rozhodnutí o odmítnutí návrhu (viz též rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 6. 12. 2005, č. j. 6 As 4/2004 - 53, dostupný na www.nssoud.cz).

Jelikož tedy kasační stížnost nesměřuje proti meritornímu rozhodnutí, nebude se ani Nejvyšší správní soud moci zabývat věcí samou, tj. nebude se zabývat otázkou zákonnosti žalobou napadeného postupu žalované. Předmětem posouzení Nejvyššího správního soudu v daném řízení bude toliko otázka, zda krajský soud postupoval správně, když žalobu stěžovatelky podle § 46 odst. 1 písm. d) s. ř. s. odmítl po té, co dospěl k závěru, že směřovala proti úkonu žalované, který je dle § 70 písm. a) s. ř. s. ze soudního přezkoumání vyloučen, neboť není rozhodnutím ve smyslu § 65 odst. 1 s. ř. s.

V návaznosti na uvedené Nejvyšší správní soud konstatuje, že jakkoli krajský soud odůvodnil své rozhodnutí poměrně stručně, vyplývá z něj, proč nepovažoval úkon žalované za rozhodnutí dle § 65 s. ř. s. Uvedl totiž, že reakce na žádost stěžovatelky o změnu programu zacházení v podobě povolení samostudia hebrejštiny a jidiš není výsledkem rozhodování o právu či povinnosti stěžovatelky jako odsouzené v oblasti veřejné správy.

Nejvyšší správní soud se se závěry krajského soudu ztotožňuje a dodává následující:

Dle § 65 odst. 1 s. ř. s. upravujícího žalobní legitimaci, kdo tvrdí, že byl na svých právech zkrácen přímo nebo v důsledku porušení svých práv v předcházejícím řízení úkonem správního orgánu, jímž se zakládají, mění, ruší nebo závazně určují jeho práva nebo povinnosti, (dále jen „rozhodnutí“), může se žalobou domáhat zrušení takového

rozhodnutí, popřípadě vyslovení jeho nicotnosti, nestanoví-li tento nebo zvláštní zákon jinak.

Rozšířený senát zdejšího soudu v usnesení ze dne 23. 3. 2005, č. j. 6 A 25/2002 - 42, publikovaném pod č. 906/2006 Sb. NSS, na které stěžovatelka ve své kasační stížnosti odkazovala, ohledně aktivní žalobní legitimace dle § 65 odst. 1 s. ř. s. dále dovodil: „*Žalobní legitimace podle tohoto ustanovení musí být dána pro všechny případy, kdy je dotčena právní sféra žalobce (...), tj. kdy se jednostranný úkon správního orgánu, vztahující se ke konkrétní věci a konkrétním adresátům, závazně a autoritativně dotýká jejich právní sféry.*“

Povahou rozhodnutí správního orgánu ve smyslu § 65 odst. 1 s. ř. s. se rozšířený senát Nejvyššího správního soudu podrobně zabýval též v usnesení ze dne 16. 11. 2010, č. j. 7 Aps 3/2008 - 98, publikovaném pod č. 2206/2011 Sb. NSS, v němž uvedl, že „*formální definiční znaky (správního) rozhodnutí definice „rozhodnutí“ ve smyslu § 65 odst. 1 s. ř. s. sice sama o sobě neobsahuje, jsou však přítomny jako znaky vymezující nezbytné vlastnosti přezkoumávaného aktu na těch místech dílu prvního části druhé s. ř. s., která se týkají např. časových podmínek podání žaloby (oznámení rozhodnutí jako zásadně písemného formalizovaného aktu) či vlastností, které nutně musí mít, aby obstál v přezkumu (přezkoumatelnost; náležitosti, mj. formální, které vylučují, že by šlo o akt nicotný)*“. Rozšířený senát tedy rozhodnutí definoval jako formalizovaný a standardizovaný akt se zákonem předepsanými náležitostmi umožňujícími rychle a jednoduše rozpoznat původce i adresáta (adresáty) takového aktu, obsah práv a povinností jím upravených i důvody, pro které je do nich zasahováno. Zároveň rozšířený senát vymezil i pojem rozhodnutí dle § 65 odst. 1 s. ř. s. v materiálním slova smyslu, přičemž zdůraznil, že na neformální úkon správního orgánu by bylo možné nahlížet jako na rozhodnutí v materiálním smyslu jen tehdy, pokud by šlo o akt, který by po obsahové stránce měl povahu „rozhodnutí“ ve smyslu definice obsažené v § 65 odst. 1 s. ř. s. a měl mít podle zákona též formu správního rozhodnutí, avšak který by pro procesní pochybení správního orgánu nebyl v takto předepsané formě vydán.

Stěžovatelka přitom svou žalobu adresovala proti „rozhodnutí“ nepovolit změnu programu zacházení. Program zacházení dle § 40 odst. 2 zákona o výkonu trestu odnětí svobody představuje „*základní formu cílevědomého a komplexního působení na odsouzeného*“. Navazující § 41 odst. 3 uvádí, že „*[p]rogram zacházení obsahuje konkrétně formulovaný cíl působení na odsouzeného, metody zacházení s odsouzeným směřující k dosažení cíle a způsob a četnost hodnocení. Pravidelnou součástí programu zacházení je určení způsobu zaměstnávání odsouzeného, jeho účasti na pracovní terapii, vzdělávání anebo jiné náhradní činnosti, směřující k vytvoření předpokladů pro jeho samostatný způsob života*“. Rovněž dle odborné literatury „*[p]rogram zacházení představuje stěžejní prostředek pozitivního působení na odsouzené v duchu hlavních zásad výkonu trestu odnětí svobody. Jeho cílem je takové zacházení s odsouzenými, které bude pozitivně ovlivňovat chování a jednání odsouzeného, minimalizovat negativní účinky uvěznění a současně napomáhat odsouzenému k návratu do společnosti a k vedení soběstačného života v souladu se zákonem*“ (Kalvodová, V. Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody. Komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2012, s. 132). Je tak zřejmé, že program zacházení a jeho stanovení má velmi úzký vztah k samotnému účelu výkonu trestu odnětí svobody.

K problematice programu zacházení se Nejvyšší správní soud vyslovil např. ve svém rozsudku ze dne 11. 7. 2012, č. j. 5 As 47/2012 – 24, v němž konstatoval, že úprava aktivit odsouzeného v rámci programu zacházení je svěřena vždy konkrétnímu zařízení výkonu trestu odnětí svobody, v jehož rámci se vymezí okruh konkrétních činností, kterých je odsouzený povinen se zúčastnit nebo které může vykonávat. Při volbě jednotlivých aktivit se předpokládá vnitřní organizační úprava programu zacházení. Konkrétní úpravy těchto programů jsou tedy možné, avšak k jejich úpravě či změně může dojít vždy ve vztahu ke konkrétním okolnostem, tj. vzhledem k organizačním možnostem věznice, povaze trestné činnosti odsouzeného, dále s ohledem na jeho osobnost, jeho vlastnosti, schopnosti, dovednosti apod. Nejedná se však o zákonem garantovaný nárok na úpravu programu zacházení v závislosti na přání konkrétního odsouzeného.

K obdobným závěrům dospěl Nejvyšší správní soud rovněž v rozsudku ze dne 27. 8. 2012, č. j. 5 As 99/2012 – 29. Zde uvedl, že se v souladu s § 41 odst. 1 zákona o výkonu trestu odnětí svobody program zacházení zpracovává na základě komplexní zprávy o odsouzeném s ohledem na délku trestu, charakteristiku osobnosti a příčiny trestné činnosti. Pokud u odsouzeného přichází v úvahu více variant programu zacházení, umožní se mu dle § 41 odst. 3 zákona o výkonu trestu odnětí svobody výběr. Dle § 38 odst. 1 vyhlášky č. 345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody (dále je „vyhláška č. 345/1999 Sb."), se naplnění cíle programu zacházení jednotlivého odsouzeného hodnotí pravidelně v termínech stanovených v odstavci 2. Při hodnocení se program zacházení aktualizuje v souladu s vývojem osobnosti odsouzeného a změnami v jeho chování a jednání. Hodnocení úspěšnosti plnění programu zacházení projednají zaměstnanci oddělení výkonu trestu (oddělení výkonu vazby a trestu) s odsouzeným; odsouzený se na aktualizaci programu zacházení podílí. Z výše uvedeného však vyplývá, že tvůrcem programu zacházení není sám odsouzený a tudíž jeho obsah nemůže samovolně měnit, neboť tento vychází z tzv. komplexní zprávy, na jejímž vypracování se podílí odborní pracovníci žalované. V citovaném rozsudku Nejvyšší správní soud dodal, že *„[o]dsouzenému není taktéž zákonem garantováno právo na kladné vyřízení žádosti o případnou změnu textu programu zacházení. K určité aktualizaci programu zacházení v součinnosti s odsouzeným může docházet při jeho hodnocení. Ani tato skutečnost však nezakládá právo odsouzenému na požadovanou úpravu textu programu zacházení*". Tyto závěry ostatně přiměřeně platí i v rámci mezinárodního srovnání (pro situaci ve Spolkové republice Německo viz např. Callies, R.-P., Müller-Dietz, H. Strafvollzugsgesetz. 11. vydání. München: C. H. Beck, 2008, s. 92).

K uvedenému je dlužno dodat, že odsouzený může být v souvislosti se stanovením či aktualizací programu zacházení dotčen na svých právech, nikoli však tak, jak se v daném případě domnívá stěžovatelka. Je přitom třeba vzít v potaz závěry, ke kterým Nejvyšší správní soud dospěl např. ve svém rozsudku ze dne 17. 5. 2012, č. j. 5 As 71/2012 – 38. Vůči stěžovatelce, která se v daném období nacházela ve výkonu trestu odnětí svobody, žalovaná skutečně vystupovala při výkonu veřejné moci jako správní orgán. V tomto smyslu ve věci, v návaznosti na § 177 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád (dále jen „správní řád"), přichází v úvahu aplikace základních zásad činnosti správních orgánů uvedených v § 2 až 8 správního řádu a z nich vyplývajících práv.

Konkrétně pak v úvahu přichází zejména § 2 odst. 4 správního řádu, dle kterého „*[s]právní orgán dbá, aby přijaté řešení bylo v souladu s veřejným zájmem a aby odpovídalo okolnostem daného případu, jakož i na to, aby při rozhodování skutkově shodných nebo podobných případů nevznikaly nedůvodné rozdíly*“. V případě výkonu trestu odnětí svobody lze za relevantní veřejný zájem považovat např. naplňování samotného účelu výkonu trestu odnětí svobody (viz § 1 odst. 2 zákona) či jej vyvozovat ze zásad jednání s odsouzenými (§ 2 odst. 2 zákona); z citovaných ustanovení lze bezesporu vyvodit veřejný zájem na úspěšné resocializaci odsouzeného, kterou je možné naplňovat právě vhodným zvolením aktivit v rámci programu zacházení, např. i aktivit vzdělávacích. Požadavek rovného přístupu a zásady předvídatelnosti (které ostatně stěžovatelka též zmiňuje ve své argumentaci), taktéž vyplývající z § 2 odst. 4 správního řádu, je pak pro oblast výkonu trestu promítnut v § 15 zákona o výkonu trestu odnětí svobody.

Na úrovni samotného zákona o výkonu trestu odnětí svobody a vyhlášky č. 345/1999 Sb. pak lze kromě zmíněných veřejných zájmů dovodit i práva odsouzených na poskytnutí možnosti resocializace (viz např. zmíněný § 2 odst. 2 zákona) či podíl na stanovení a aktualizaci programu zacházení. Tato práva, včetně těch, která vyplývají ze správního řádu, však lze realizovat pouze způsoby upravenými předpisy o výkonu trestu odnětí svobody. V rámci prvotního stanovení programu zacházení tak má odsouzený právo na samotné (řádné) stanovení programu zacházení a eventuální volbu jeho varianty (dle § 41 odst. 3 zákona o výkonu trestu odnětí svobody platí, že „*[p]okud u odsouzeného přichází v úvahu více variant programu zacházení, umožní se mu výběr*“), dle již zmíněného § 38 odst. 1 vyhlášky č. 345/1999 Sb. pak má právo podílet se na aktualizaci programu zacházení, a to v rámci pravidelných vyhodnocování a aktualizací programu zacházení ve lhůtách dle § 38 odst. 2 vyhlášky č. 345/1999 Sb. Z popsaného plyne, že veřejná subjektivní práva odsouzeného se vztahují právě k těmto situacím a právě v jejich rámci mohou být také dotčena.

K uvedenému je třeba dále znovu zdůraznit, že z platné právní úpravy odsouzenému nevyplývá právo na přijetí požadované změny programu zacházení (požadované aktivity), ale pouze na řádné uvážení o tomto požadavku a stanovení programu zacházení v souladu se zákonnými kritérii a požadavky. I tyto závěry lze dovodit při srovnání se strukturálně obdobnou úpravou ve Spolkové republice Německo (srov. Laubenthal, K. Strafvollzug. 5. vydání. Heidelberg: Springer, 2008, s. 183 či Arloth, F. Strafvollzugsgesetz. 3. vydání. München: C. H. Beck, 2011, s. 30). O aktivní legitimaci odsouzeného k podání správní žaloby tak lze případně uvažovat v případě jeho nesouhlasu s postupem, jakým došlo k prvotnímu stanovení programu zacházení, u volby jeho alternativ či v souvislosti s participací v rámci aktualizace tohoto programu.

Pro úplnost Nejvyšší správní soud dodává, že citované závěry nevylučují, aby odsouzený průběžně podával návrhy na úpravu programu zacházení, které mohou být Vězeňskou službou ČR zohledněny v rámci pravidelných aktualizací, popř. jim může být v souladu s aktuálními potřebami odsouzeného a možnostmi věznice vyhověno i jindy (jak k tomu ostatně mělo dojít i dle sdělení žalované ve vyjádření ke kasační stížnosti).

Nejvyšší správní soud je tudíž toho názoru, že k zásahu do subjektivních práv stěžovatelky samotným sdělením k jejímu „okamžitému“ požadavku na změnu programu zacházení dojít nemohlo.

K argumentaci stěžovatelky v žalobě a v kasační stížnosti Nejvyšší správní soud doplňuje, že v souladu s uvedeným nemohlo dojít k zásahu do jejích práv dle čl. 36 odst. 1 a 2 a čl. 38 odst. 1 a 2 Listiny. Totéž platí o právu na vzdělání dle čl. 33 odst. 1 a 2 Listiny. Nic také nenasvědčuje porušení zákazu diskriminace dle stěžovatelkou namítaného čl. 3 Listiny – v samostudiu jidiš a hebrejštiny není stěžovatelce bráněno, sdělení žalované o nepovolení změny programu zacházení nelze považovat za diskriminační už proto, že program zacházení je třeba stanovit také s ohledem na možnosti věznice (viz § 36 odst. 1 vyhlášky č. 345/1999 Sb.), přičemž jeho obsah a plnění musí být věznice schopna garantovat; to se týká i jinak obecně žádoucích vzdělávacích aktivit. Jak také Nejvyšší správní soud uvedl, stanovení programu zacházení a jeho aktualizace není ponechána na libovůli žalované, to však ještě neznamená, že by stěžovatelka měla nárok na změny programu zacházení v souladu se svými představami. V dané věci nebylo možné aplikovat stěžovatelkou zmiňovaný rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 22. 12. 2010, sp. zn. 57 A 5/2010, či nález Ústavního soudu ze dne 29. 9. 2010, sp. zn. Pl. ÚS 32/08, jež se týkaly věcí po skutkové a zejména právní stránce odlišných. Ustanovení § 250c o. s. ř., jehož porušení stěžovatelka taktéž namítá, není v nynějším řízení, v němž se postupuje dle soudního řádu správního, aplikovatelné.

Nejvyšší správní soud tedy uzavírá, že krajský soud ve svém postupu nepochybil, když předmětnou žalobu stěžovatelky odmítl podle § 46 odst. 1 písm. d) ve spojení s § 68 písm. e) s. ř. s. jako nepřípustnou, jelikož dospěl k závěru, že nesměřovala proti rozhodnutí správního orgánu ve smyslu § 65 odst. 1 s. ř. s., ale proti jinému úkonu žalované, který je ze soudního přezkoumání podle § 70 písm. a) s. ř. s. vyloučen, přičemž zároveň v uvedené věci nepřicházel v úvahu ani jiný typ správní žaloby. Zdejší soud rovněž neshledal usnesení krajského soudu nepřezkoumatelným pro nedostatek důvodů, neboť závěr krajského soudu, podle něhož předmět žaloby není rozhodnutím ve smyslu § 65 odst. 1. s. ř. s., je v daném případě sice stručně, nicméně dostatečně odůvodněn.

Nejvyšší správní soud tak dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná, a proto ji v souladu s § 110 odst. 1 in fine s. ř. s. zamítl.

O náhradě nákladů řízení Nejvyšší správní soud rozhodl v souladu s § 60 odst. 1 s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s. Žalovaná měla ve věci úspěch, příslušelo by jí tedy právo na náhradu nákladů řízení, z obsahu spisu však plyne, že jí žádné náklady nevznikly.

Stěžovatelka byla v řízení o kasační stížnosti zastoupena ustanoveným zástupcem z řad advokátů, v takovém případě platí náklady zastoupení stát.

Ustanovená zástupkyně JUDr. Miluše Dvořáková vyčíslila odměnu a hotové výdaje v přípisech ze dne 21. 11. 2011 a 17. 1. 2012, další nároky na odměnu a hotové výdaje vyplývaly z přípisu advokáta – substituta, který byl krajskému soudu doručen dne 20. 1. 2012. Nejvyšší správní soud ustanovené zástupkyni přiznal odměnu za tři úkony právní služby (první porada se stěžovatelkou včetně převzetí a přípravy zastoupení, další

porada se stěžovatelkou přesahující jednu hodinu a doplnění kasační stížnosti) po 2100 Kč podle § 11 odst. 1 písm. b), c) a d) ve spojení s § 9 odst. 3 písm. f) a § 7 bodem 5 vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), v účinném znění, a dále tři režijní paušály po 300 Kč podle § 13 odst. 3 advokátního tarifu. Dále Nejvyšší správní soud přiznal ustanovené zástupkyni náhradu cestovních výdajů podle § 13 odst. 1 a 4 advokátního tarifu a náhradu za promeškaný čas podle § 14 odst. 1 písm. a) advokátního tarifu za cestu osobním vozem dne 7. 11. 2011 z Bruntálu do Opavy a zpět (80 km) za účelem porady se stěžovatelkou ve věznici, dále za cestu osobním vozem dne 31. 10. 2011 z Bruntálu do Ostravy a zpět (150 km) za účelem nahlédnutí do spisu u Krajského soudu v Ostravě a konečně za cestu osobním vozem dne 18. 12. 2011 z Kozmic do Světlé nad Sázavou a zpět (590 km) za účelem porady se stěžovatelkou ve věznici. Pokud jde o náhradu cestovních výdajů, základní náhrada za použití vozidla podle § 157 odst. 4 písm. b) zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, činí 3034 Kč (tj. 80 km x 3,70 Kč/km + 150 km x 3,70 Kč/km + 590 km x 3,70 Kč/km) a náhrada výdajů za spotřebovanou pohonnou hmotu podle § 158 odst. 3 zákoníku práce a § 4 písm. d) tehdy účinné vyhlášky č. 377/2010 Sb. činí 1654 Kč (tj. 80 km x 5,9 l/100 km x 30,80 Kč/l + 150 km x 5,9 l/100 km x 30,80 Kč/l + 590 km x 6,8 l/100km x 30,80 Kč/l). Náhrada za promeškaný čas strávený cestou v délce 27 započatých půlhodin podle § 14 odst. 3 advokátního tarifu činí 2700 Kč. Nejvyšší správní soud tak přiznal ustanovené zástupkyni stěžovatelky odměnu a náhradu hotových výdajů ve výši 14 588 Kč. Nejvyšší správní soud neuznal dle své ustálené judikatury za samostatný úkon právní služby nahlížení do spisu a také doplnění kasační stížnosti substitutem. Nejvyšší správní soud dodává, že může přiznat odměnu a náhradu hotových výdajů pouze ustanovenému advokátovi, nikoliv jeho případnému substitutovi. Otázka jejich vzájemného finančního vyrovnání je již výhradně jejich věcí.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 19. prosince 2012

JUDr. Lenka Matyášová, Ph.D.
předsedkyně senátu